

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ЧЕТВЪРТО ОТДЕЛЕНИЕ

ДЕЛО БИСЕР КОСТОВ срещу БЪЛГАРИЯ

(Жалба № 32662/06)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

10 януари 2012 г.

Това решение ще влезе в сила при настъпване на обстоятелствата, посочени в член 44, ал. 2 от Конвенцията. То може да бъде предмет на редакторска преработка.

В делото Бисер Костов срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Четвърто отделение),
засадаващ в състав:

Лех Гарлички, *Председател*,
Дейвид Тор Бьоргвинсон,
Джордж Николау,
Леди Бианку,
Здравка Калайджиева,,
Небойша Вучинич,
Винсент А. Де Гаetano, *съдии*,

и Фатос Арачи, *Заместник-секретар на отделението*,

След закрито съвещание, проведено на 6 декември 2011 г.,

Постановява следното решение, което беше прието на същата дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано на 1 август 2006 г. по жалба (№ 32662/06) срещу Република България, подадена в Съда съгласно член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи („Конвенцията“) от българския гражданин г-н Бисер Миланов Костов („Жалбоподател“).

2. Жалбоподателят се представлява от г-жа Ж. Алдинова, адвокат, практикуваща в Ямбол. Българското правителство („Правителството“) се представлява от своя агент г-жа Н. Николова от Министерството на правосъдието.

3. Жалбоподателят твърди по-специално, че държавните органи не са положили необходимите усилия, за да осъществят наказателно преследване на физически лица, които го нападат.

4. На 4 март 2010 г. председателят на Пето отделение решава да изпрати уведомление до Правителството относно жалбата. Също така е взето решение Съдът да се произнесе едновременно по допустимостта и основателността на искането (член 29 § 1).

5. Жалбата по-късно е прехвърлена в Четвърто отделение на Съда, след извършване на промяна в състава на отделенията на Съда на 1 февруари 2011 г.

ФАКТИТЕ

I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО

6. Жалбоподателят е роден през 1951 г. и живее в Ямбол.

A. Инцидентът от 21 април 2004 г.

7. Около 9 ч. преди обяд на 21 април 2004 г., докато пазарува в малък супермаркет в град Ямбол, жалбоподателят е спрял от служителите в супермаркета поради подозрение в кражба на малка бутилка водка. Бутилката струва 1,20 лв., еквивалентни на около 61 евроцента. Служителите от супермаркета отвеждат жалбоподателя в офис на гърба на супермаркета и го оставят с управителя С.Ф. Собственикът на магазина П.Д. също е информиран и пристига в супермаркета преди да дойде полицията.

8. Междувременно някой се обажда в полицията и ги уведомява, че е била извършена кражба в супермаркета.

9. Според жалбоподателя, той е претърсен и кошницата му е взета. След това С.Ф. го обвинява в кражба, удря го в лицето, сваля го на земята и започва да го рита в гърдите, а жалбоподателят вика и го умолява да спре. Когато С.Ф. спира, жалбоподателят успява да се изправи и осъзнава, че малка част от парите му липсват. Когато той иска да му бъдат върнати парите, както и очилата, които са паднали по време на побоя, С.Ф. отново го удря отстрани по главата и го поваля на земята, след което П.Д. също го рита няколко пъти и му казва, че хора като него вредят на бизнеса му.

10. Скоро след това пристигат двама полицаи и намират жалбоподателя присвит до стената в присъствието на С.Ф. и П.Д. Последният си тръгва веднага, след като пристига полицията, очевидно през задната врата.

11. Според твърденията на жалбоподателя, направени по време на последвалото разследване, той казва на полицаите, че е бил пребит от двама мъже и че има нужда от медицинска помощ. Той също така твърди, че след инцидента почти не е можел да ходи и полицаите са му помогнали да се придвижи до полицейската кола. По време на разследването полицаите заявяват, че при пристигането си са били информирани от жалбоподателя за побоя. Те оспорват твърденията на жалбоподателя, че е поискал медицинска помощ и твърдят, че той не е бил пострадал и е бил в състояние да ходи сам.

12. Полицаите откарват жалбоподателя в полицейското управление, за да установят обстоятелствата около кражбата. Докато чака в приемната, за да се срещне със служителя, който е натоварен с разрешаването на случая, жалбоподателят казва, че е почувствал силна

болка и затова си е тръгнал и е помолил един непознат човек да го закара вкъщи.

13. Скоро след това двама полицаи тръгват към апартамента на жалбоподателя. Те го намират седнал на една пейка пред сградата и го придружават до апартамента. Там жалбоподателят подписва показания във връзка с кражбата. По време на последвалото разследване полицейските служители твърдят, че докато полицаите са били в апартамента, жалбоподателят е лежал в леглото и е изглеждал болен.

14. След като полицейските служители си тръгват, жалбоподателят се почувствал много зле и съпругата му извикала линейка.

В. Медицинското състояние на жалбоподателя

15. На същия ден жалбоподателят е приет в спешното отделение на болницата в Ямбол, където се установява, че той има пет счупени ребра, двустранен пневмоторакс, подкожен емфизем на горната част на тялото и синини по главата, гърдите и корема.

16. Два дни по-късно, на 23 април 2004 г., жалбоподателят е прехвърлен в болницата в Стара Загора, където е подложен на няколко изследвания. Според медицинските доклади, той има десет счупени ребра, подкожен емфизем, хематоми по предната част на гърба, като и от двете страни на гръдния кош, големи хематоми в лумбалната област и двустранен хемопневмоторакс. На 28 април 2004 г. той е подложен на коремен ултразвуков скенер, който разкрива двустранен плеврит и травматично-функционални промени в бъбреците.

17. Жалбоподателят е подложен на няколко медицински процедури, включително торацентеза за изтегляне на 200 мл течност от плевралното пространство.

18. Жалбоподателят е изписан на 5 май 2004 г. и му е предписан отпуск по болест от четиридесет и пет дни.

19. На 14 май 2004 г. жалбоподателят е подложен на преглед на гръдния кош и белите дробове. В доклада си лекарят отбелязва по-специално стари фрактури на десет ребра и белодробна фиброза. По време на друг преглед от 4 юни 2004 г. лекарите повтарят тези заключения.

С. Наказателното разследване

20. В следобедните часове на 21 април 2004 г. органите от болницата в Ямбол информират полицията за приемането на жалбоподателя и за състоянието му. Изпратен е полицай до болницата, който обаче не може да се види с жалбоподателя поради сериозното здравословно състояние на последния.

21. На следващия ден 22 април 2004 същият полицаи посещава жалбоподателя в болницата. Този път жалбоподателят е в състояние да го приеме и информира служителя, че е пребит от двама мъже в супермаркета, които може да идентифицира.

22. На същия ден е назначено полицейско разследване (*дознание*) срещу неизвестни извършители.

23. На 23 април 2004 г. съпругата на жалбоподателя подава официална жалба в Районното полицейско управление – гр. Ямбол, в която описва събитията и иска да се започне разследване и виновните лица да бъдат наказани.

24. Между 23 април и 18 май 2004 г. полицейски следовател разпитва П.Д., С.Ф. и двама служители на магазина, полицаите, които са били изпратени на мястото на инцидента, полицейския служител, който е посетил жалбоподателя в болницата, както и самия жалбоподател. Полицаите, които са били в супермаркета, заявяват, че жалбоподателят е миришел на алкохол и че им е казал, че е бил пребит, но че не е имало видими следи от насилие по тялото му. Освен това те заявяват, че той е бил в състояние да ходи без чужда помощ и не е поискал медицинска помощ. С.Ф. твърди, че докато той се е опитвал да се обади на полицията, жалбоподателят се е опитал да напусне стаята. С.Ф. опрял ръката си на гърдите на жалбоподателя, за да го спре, и последният се блъснал във вратата. С.Ф. отрича да е упражнявал побой върху жалбоподателя и поддържа тезата, че жалбоподателят е бил пиан и го е заплашвал. П.Д. твърди, че когато пристигнал в супермаркета, жалбоподателят и С.Ф. наистина са били в задната стая, но жалбоподателят е бил пиан и не е имал наранявания. Той отрича да е упражнявал побой върху жалбоподателя. Освен това той добавя, че не е знаел какво се е случило между жалбоподателя и С.Ф., докато те са били сами в стаята. Жалбоподателят предоставя подробно описание на събитията, въпреки че твърди, че има смътни спомени за някои моменти непосредствено след инцидента, което се дължи на шока, който е претърпял.

25. На 18 май дознателят разпорежда съдебномедицинска експертиза, която е представена на 23 май 2004 г. Тя потвърждава информацията, съдържаща се в болничното досие на жалбоподателя. Експертът заключава, че е възможно нараняванията на жалбоподателя да са били причинени по начина, описан от жалбоподателя, а именно от ритници, юмруци, но не по начина, описан от С.Ф.

26. Следователят организира очна ставка на 25 май 2004 г., по време на която жалбоподателят идентифицира управителя на супермаркета С.Ф. и собственика П.Д. като лицата, които са го пребили.

27. На 27 май 2004 г. жалбоподателят е разпитан пред съдия от Ямболски районен съд. Той повтаря версията си за събитията и

заявява, че ще предяви граждански иск срещу предполагаемите извършители по време на съдебната фаза на производството.

28. На 2 юни 2004 г. С.Ф. е разпитан в качеството си на заподозрян (уличен). Той решава да запази мълчание. На същия ден дознателят приключва полицейското разследване и изпраща преписката в Ямболска районна прокуратура със становището, че С.Ф. следва да бъде съден за причиняване на средна телесна повреда на жалбоподателя. Оказва се, че не са повдигнати обвинения срещу П.Д.

29. На 8 юни 2004 г. прокурор Р.Л. от Ямболска районна прокуратура прекратява производството срещу С.Ф. поради липса на достатъчно доказателства, че той и П.Д. са пребили жалбоподателя. Прокурорът заявява, че описанието на събитията от жалбоподателя е противоречиво. Във връзка с това тя обръща внимание на два въпроса. На първо място, жалбоподателят не е информирал полицаите, че му е необходима медицинска помощ. На второ място, въпреки твърденията му, че е бил удрял с юмруци по главата два пъти, свидетелите не са съобщили за каквито и да било наранявания и лекарите, които са прегледали жалбоподателя, не са записали такива наранявания в своите доклади. Освен това тя добавя, че жалбоподателят е имал смътни спомени от периода непосредствено след инцидента.

30. На неизвестна дата жалбоподателят обжалва пред съда. Той твърди, че е информирал полицаите, че е бил бит и че е естествено нараняванията му да станат видими по-късно. Той също така оспорва версията на прокурора за събитията, която, по мнението на жалбоподателя, би могла да се тълкува, че допуска, че жалбоподателят е нанесъл уврежданията сам на себе си.

31. На 2 юли 2004 г. Ямболският районен съд отменя постановлението на прокурора като необосновано и връща делото за допълнително разследване. Съдия Д.С. приема, че са налице значителни косвени доказателства, че жалбоподателят е бил пребит от двама мъже в магазина. Що се отнася до заключението на прокурора, съдът отбелязва, че веднага след инцидента жалбоподателят е информирал полицаите, че е бит от двама души и по-късно ги е идентифицирал и че предполагаемото удряне с юмруци по главата е регистрирано в медицинските документи, които посочват, наред с другото, че жалбоподателят е страдал от подкожен емфизем в горната част на тялото и контузия на главата. Съдът също така обръща специално внимание на доклада на вещото лице, който установява, че е възможно нараняванията на жалбоподателя да бъдат причинени по начина, описан от жалбоподателя, а именно, с юмруци и ритници, но не и по начина, описан от С.Ф.

32. След връщането на делото на 15 юли 2004 г. прокурорът възлага на дознателя да разпита полицаите, които са видели жалбоподателя в полицията, за да се изясни дали жалбоподателят е имал видими

наранявания, дали е поискал медицинска помощ, дали му е била необходима помощ да ходи и дали е бил употребил алкохол. На 16 и 19 юли 2004 г. дознателят разпитва няколко служители. Свидетелите заявяват по-специално, че жалбоподателят е бил в състояние да се движи сам и не е имал видими наранявания.

33. На 20 юли 2004 г. дознателят приключва разследването и изпраща преписката в прокуратурата с мнение, че С.Ф. трябва да бъде изправен пред съд за причиняването на средна телесна повреда.

34. На 22 юли 2004 г. прокурор Р.Л. отново прекратява наказателното производство срещу С.Ф. с подобни аргументи, че въпреки предприетите допълнителни мерки по разследването, няма доказателства, че предполагаемите извършители са били жалбоподателя. Тя заявява по-специално, че жалбоподателят не е поискал медицинска помощ и не е имал видими увреждания.

35. Жалбоподателят обжалва това постановление, като твърди, че прокурорът не е обсъдил решаващите доказателства. Той твърди още, че събраните доказателства подкрепят обвиненията не само срещу С.Ф., но и срещу П.Д.

36. На 4 октомври 2004 г. Ямболският районен съд отменя постановлението от 22 юли 2004 г. като необосновано и връща делото. Съдия Г.К. отбелязва по-специално, че жалбоподателят се е оплакал на полицаите, че е бил бит и по-късно разпознава предполагаемите извършители на престъплението, освен това изказванията му относно нараняванията му са били потвърдени от становищата на лекарите. С оглед на това съдът стига до заключението, че са налице достатъчно доказателства, които позволяват на прокурора да предаде обвиняемите на съд. Въпреки това, за допълване на доказателствения материал, съдът възлага на прокуратурата да разпита съпругата на жалбоподателя и служителя в магазина, които не са били разпитвани по-рано.

37. След връщането в съответствие с инструкциите на съда дознателят разпитва посочените свидетели. На 15 октомври 2004 г. дознателят приключва разследването и изпраща делото на прокурора със становището, че С.Ф. трябва да бъде съден.

38. На 3 ноември 2004 г. прокурор Р.Л. отново прекратява наказателното производство срещу С.Ф. с подобни мотиви. Освен това тя заключава, че изявленията на свидетелите, които са били разпитани допълнително, не могат да променят нейните предварителни заключения.

39. Жалбоподателят обжалва, като повтаря своите предишни доводи срещу прекратяването. В решение от 9 декември 2004 г. районният съд отменя постановлението от 3 ноември 2004 г. и връща делото в прокуратурата за трети път. Съдия Н.Н. отбелязва, че повечето от нанесените наранявания са вътрешни и следователно

свидетелите не са могли да ги забележат. Съдът констатира, че заключенията на прокурора не отговарят на фактите по делото, че тя не е взела предвид медицинските доклади и че са налице достатъчно доказателства извършителите да бъдат изправени пред съдени. Той също така възлага на прокурора да разпита един от полицаите, които са били на мястото на инцидента.

40. В същото време жалбоподателят подава жалба в Ямболска окръжна прокуратура, като посочва, че прокурор Р.Л. не е безпристрастен и трябва да бъде сменен. С постановление от 27 декември 2004 г. окръжният прокурор отхвърля жалбата. Той заявява, че прекратяването на разследването е било извършено въз основа на становището на прокурора, което е било формирано въз основа на допълнителното разследване, извършено в съответствие с указанията на съда, и че при липсата на други данни, самият факт, че прокурорът е прекратявал производството няколко пъти, не поставя под съмнение нейната безпристрастност.

41. На 17 януари 2005 г. дознателят разпитва един от полицаите, които са били в супермаркета и на 21 януари 2005 г. приключва разследването със становището, че обвиняемият трябва да бъде изправен пред съд. На 25 февруари 2005 г. същият прокурор прекратява наказателното производство за четвърти път с подобни мотиви. Тя заявява, че споменът на жалбоподателя за събитията е изключително смътен и че не е налице информация, която да показва, какво точно се е случило в периода между неговото напускане на полицията и пристигането му у дома.

42. Жалбоподателят обжалва. На 11 юли 2005 г. Районният съд отменя постановлението от 25 февруари 2005 г. като незаконосъобразно и необосновано и връща делото. Съдия А.А. посочва, наред с другото, че заключенията на прокурора предполагат, че след напускането на полицията жалбоподателят по някакъв начин се е наранил сам или е бил нападен от неизвестни лица. Съдът постановява, че като се имат предвид времето и мястото на инцидента, както прокурорът предполага, а именно, докато жалбоподателят се е връщал у дома, е много малко вероятно това да е останало незабелязано.

D. Прекратяване на наказателното производство

43. Междувременно на неуточнена дата С.Ф. прави искане на основание член 239а от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. делото срещу него да бъде разгледано от съд или прекратено, тъй като производството вече продължавало твърде дълго. С решение от 24 ноември 2005 г. районният съд възлага на прокурора или да внесе обвинителен акт в срок от два месеца, или да прекрати производството.

44. Изглежда, че в периода между 11 юли и 2 декември 2005 г. не е проведено разследване. На 2 декември 2005 г. делото е предадено на друг прокурор, тъй като прокурор Р.Л. е повишена в длъжност.

45. На 10 януари 2006 г. прокурорът инструктира различен дознател да продължи с разследването.

46. На 17 януари 2006 г. дознателят изисква медицинска експертиза. На неуточнена дата преди 2 февруари 2006 г. медицинският експерт представя своите заключения. Той заявява, че нараняванията на жалбоподателя се влошават с времето, следователно непосредствено след инцидента той е бил в състояние да ходи самостоятелно. Той също така заявява, че обикновено са необходими от тридесет минути до два часа, за да станат видими хематомите, поради което е възможно нараняванията на жалбоподателя да не са могли да се видят непосредствено след като са били нанесени.

47. Междувременно двумесечният срок съгласно член 239а за прекратяването на производството или внасянето на обвинителния акт в съда изтича и с решение от 9 февруари 2006 г. районният съд прекратява наказателното производство

48. Жалбоподателят обжалва решението с доводите, че въпреки че средната телесна повреда е тежко престъпление по смисъла на член 93, ал. 7 от Наказателния кодекс и обвиняемият е имал право да поиска прекратяване на производството след две години разследване, периодът от две години не е изтекъл и искането на обвиняемия в това отношение е ненавременно.

49. На 8 май 2006 г. Ямболският окръжен съд потвърждава решението. Той постановява, че средната телесна повреда е престъпление, което не попада в приложното поле на член 93, ал. 7 от Наказателния кодекс и следователно искането на обвиняемия не е ненавременно. Мотивите на съда са, че в съответствие с член 239а от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г. след определен период от време заподозреният има право да поиска неговото дело да се разгледа от съда или да бъде прекратено и че в този случай съдът е единствено компетентен да провери дали органите на прокуратурата са спазили законово установените срокове и не са могли да разгледат делото по същество.

Е. Други събития

50. На 3 август 2006 г. жалбоподателят подава жалба до Главния прокурор, като посочва по-специално, че прокурор Р.Л. многократно е прекратявала наказателното производство, въпреки указанията на съда да предаде обвиняемия на съд, и че вторият прокурор, отговарящ за делото, е бил неактивен, което е довело до прекратяването на производството.

51. На 16 август 2006 г. прокурор от Върховната касационна прокуратура започва разследване на твърденията на жалбоподателя и иска обяснение от втория прокурор, отговарящ на делото и от висшестоящия му такъв, по отношение на закъснението при внасянето на обвинителния акт в съда.

52. На 30 август 2007 г. районният прокурор на Ямбол информира Върховна касационна прокуратура, че не е наложено дисциплинарно наказание на прокурора, тъй като той се счита за надежден служител, и че неподдаването на обвинителен акт в срок е било непреднамерена грешка.

53. Не е налице информацията относно това дали са предприети дисциплинарни действия срещу прокурора Р.Л.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

1. Средна телесна повреда

54. Наказателният кодекс от 1968 г. дава определение за средна телесна повреда (*средна телесна повреда*), която включва разстройство на здравето, временно опасно за живота или постоянно разстройство на здравето, не опасно за живота (член 129, ал. 2). В процесния период умишленото причиняване на средна телесна повреда е престъпление, наказуемо с лишаване от свобода до пет години (член 129 § 1). Това е престъпление от общ характер (член 161).

55. Член 93, ал. 7 предвижда, че престъпления, наказуеми с повече от пет години лишаване от свобода, се считат за „сериозни“ за целите на Кодекса.

2. Изпращане на делото в съда по искане на обвиняемия

56. Член 239а от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г., в сила към съответния момент, предвижда, че лицата, обвинени в извършване на престъпление, предварителното производство, срещу които не е приключило в рамките на една година, имат право да поискат делото им да се разгледа от съда или да се прекрати. При сериозни престъпления това искане може да се направи, ако властите не приключат предварителното разследване в рамките на две години.

57. В такива случаи съдът изпраща делото в прокуратурата с указания да се внесе обвинителен акт в срок от два месеца или да се прекрати наказателното производство. Ако прокуратурата не предприеме действия, съдът е задължен да прекрати наказателното производство.

58. Разпоредбата е възпроизведена почти дословно в членове 368 и 369 от новия Наказателно-процесуален кодекс от 2005 г. На 25 март 2010 г. Парламентът отменя членове 368 и 369, считано от 28 май

2010. С решение от 28 септември 2010 г. (реш. № 10 от 28 септември 2010 г., по к. д. № 10/2010 г., обн., ДВ, бр. 80 от 12 октомври 2010 г.) Конституционният съд отхвърля искането на Президента на Република България за премахването на отмяната, като констатира, че отмяната не противоречи на Конституцията. Той отбелязва, наред с другото, че основната слабост на отменената процедура е, че тя използва формален, чисто количествен критерий, за да определи какво представлява „разумен срок“ във връзка с продължителността на досъдебната фаза в производството. Освен това съдът отбелязва, че, като се има предвид, че в повечето случаи този подход би довел до правилна оценка, в някои сложни случаи този критерий би могъл да бъде в противоречие с обществения интерес всички нарушители да бъдат изправени пред съда и да предостави на обвиняемия неследваща се облага.

3. Отговорност на държавата за вреди

59. Съгласно член 1 от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди от 1988 г. (наричан по-нататък „Закона за отговорността на държавата“) държавата отговаря по-специално за вредите, причинени на граждани в резултат на незаконосъобразни актове, действия или бездействия на нейни органи и длъжностни лица, при или по повод изпълнение на административна дейност. Съгласно съдебната практика на Върховния касационен съд действията на разследващите органи и прокурора в рамките на наказателно разследване не се считат за административна дейност и тези органи не са задължени съгласно член 1 от Закона (тълк. реш. № 3 от 22 април 2005 г. на ВКС по тълк.д. № 3 /2004 г., ОСГК).

60. Член 2 от Закона за отговорността на държавата посочва, че държавата отговаря за вредите, причинени на граждани от органите на дознанието и прокуратурата за: (i) незаконно задържане под стража, (ii) незаконно обвинение в извършване на престъпление, (iii) изпълнение на наложено наказание над определения срок и размер.

ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 3 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

61. Жалбоподателят се жалва, че наказателното производство, свързано с акта на насилие срещу него, е било неефективно. Той се позовава на член 6, § 1 от Конвенцията.

62. Съдът счита, че тази жалба трябва да бъде разгледана в съответствие с член 3 от Конвенцията, който гласи, както следва:

„Никой не може да бъде подложен на изтезания или нечовешко или унижително отношение или наказание.“

А. Становищата на страните

1. Правителството

63. Правителството твърди, че жалбоподателят не е успял да изчерпи вътрешноправните средства за защита, тъй като той не е предявил иск срещу разследващите органи по Закона за отговорността на държавата или граждански иск срещу предполагаемите извършители.

64. Освен това Правителството отбелязва, че разследването на твърденията за малтретиране е започнало веднага и е било бързо и всеобхватно. Прокурорът стриктно е спазвал инструкциите на съда при връщането на делото и е предприел съответно допълнителни разследващи действия.

65. Органите полагат усилия за установяване на фактите и събират значителен доказателствен материал. Така по мнение на Правителството е било установено, че жалбоподателят е бил употребил алкохол, е извършил кражба в супермаркет и вместо да поиска съдействие от полицейските служители, на практика е избягал от полицейското управление.

66. Освен това Правителството твърди, че версията на жалбоподателя за събитията е противоречива и не се потвърждава от показанията на свидетелите или от медицинските документи. Правителството заявява, че в доклада на вещото лице не е установено с достатъчна сигурност, че нараняванията на жалбоподателя са били нанесени по начина, описан от него, и записките на лекаря от 4 юни 2004 г. посочват „стари наранявания“ по ребрата му, като по този начин се създава съмнение за точния момент, в който тези фрактури са били нанесени.

2. Жалбоподателят

67. Жалбоподателят посочва, че Законът за отговорността на държавата не е приложим в неговия случай, тъй като той не е бил нито обвинен, нито осъден.

68. Жалбоподателят твърди, че никога не е извършвал кражба и дори, ако беше извършил такава, то това не би могло да оправдае малтретирането му. Освен това в деня на инцидента той е поискал медицинска помощ и няколко медицински документа са отразили нараняванията му. С оглед изявлението на Правителството, че експертният доклад не е бил достатъчно убедителен, жалбоподателят

твърди, че той ясно е посочил, че нараняванията са били причинени по начина, описан от него.

69. Жалбоподателят твърди още, че разследването не може да се счита за ефективно. Той посочва, че прокурорът не е успял да проведе разследване въпреки многобройните указания на съда в това отношение. В резултат на продължителното и закъсняло разследване, обвиняемият е получил прекратяване на производството по силата на член 239а от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г.

В. Преценката на Съда

1. Допустимост

70. Правителството твърди, че жалбоподателят не е успял да изчерпи вътрешноправните средства за защита, тъй като би могъл да подаде иск по Закона за отговорността на държавата срещу разследващите органи или на граждански иск срещу предполагаемите извършители.

71. Съдът отбелязва, че вероятен иск срещу разследващите органи не изглежда да попада в обхвата на Закона за отговорността на държавата. Съгласно национална съдебна практика следствените органи и прокуратурата не носят отговорност съгласно член 1 от Закона за отговорността на държавата. В същото време, като се има предвид, че член 2 съдържа списък с конкретните обстоятелства, при които може да се търси отговорност от разследващите органи, то този списък не включва положение, подобно на това на жалбоподателя (вж. параграфи 59–60 по-горе). Във всеки случай Правителството не доказва твърдението си, че Законът за отговорността на държавата е бил приложим в конкретния случай чрез предоставянето на съответната вътрешна съдебна практика по отношение на присъждането на щети при подобни положения.

72. По отношение на евентуален иск срещу предполагаемите извършители за претърпените вреди, Съдът счита, че след изчерпване на възможностите в рамките на наказателното правораздаване, жалбоподателят не е бил длъжен да използва гражданскоправните средства за защита, сочени от Правителството (вж. съответно, *Асенов и други срещу България*, 28 октомври 1998 г., § 86, *Доклади за присъди и решения* 1998-VIII). Освен това гражданското средство за защита, посочено от страна на Правителството, не може да се разглежда като достатъчно за изпълнението на задължението на държавата съгласно член 3 в случаи като настоящия, тъй като то е насочено към присъждане на вреди, а не към идентифициране и наказване на отговорните лица (виж *Беганович срещу Хърватия*, № 46423/06, § 56, 25 юни 2009 г.).

73. Оттук следва, че възражението на Правителството за неизчерпване на вътрешноправните средства за защита по отношение на жалбата на жалбоподателя съгласно член 3, трябва да бъде отхвърлено.

74. Освен това Съдът отбелязва, че жалбата не е явно необоснована, по смисъла на член 35 § 3, буква а) от Конвенцията и не е недопустима на друго основание. Следователно трябва да бъде обявена за допустима.

2. Разглеждане по същество

а) Общи принципи

75. Съдът подчертава, че член 3 отстоява една от най-фундаменталните ценности на демократичното общество. Той забранява по абсолютен начин изтезанията или нечовешкото или унижително отношение или наказание.

76. Малтретирането трябва да има минимално ниво на суровост, за да попадне в обхвата на член 3 от Конвенцията. Оценката на този минимум е относителна: тя зависи от всички обстоятелства по делото, като естеството и контекста на лечението, продължителността му, физическите и психическите последици от това, а в някои случаи, пола, възрастта и здравословното състояние на жертвата (виж *А. срещу Обединеното кралство*, 23 септември 1998 г., § 20, *Доклади за присъди и решения* 1998 VI).

77. Съдът подчертава, че задължението на високодоговарящите страни по силата на член 1 от Конвенцията е да осигурят на всяко лице под тяхна юрисдикция правата и свободите, определени в Конвенцията, и заедно с член 3 изисква от държавите-членки да предприемат мерки, които имат за цел да гарантират, че физическите лица в рамките тяхната юрисдикция не са подложени на малтретиране, включително и малтретиране, прилагано от частни лица (виж, наред с други органи, *Сечич срещу Хърватия*, № 40116 /02, § 52, 31 май 2007 г.).

78. Когато едно лице повдига защитимо твърдение за малтретиране, включително и за малтретиране, прилагано от частни лица, член 3 от Конвенцията поражда процесуално задължение за провеждане на независимо разследване от длъжностно лице (виж *Сечич*, цитирано по-горе, § 53; *Николай Димитров срещу България*, № 72663 /01, § 67, 27 септември 2007 г. и съответно *Менсон и други срещу Обединеното кралство* (реш.), № 47916/99, 6 май 2003 г.). Разследването трябва да бъде в състояние да доведе до идентифицирането на отговорните лица с оглед тяхното наказване.

79. Обхватът на това задължение от страна на държавата е едно от средствата, а не резултат; органите трябва да са предприели всички

разумни стъпки, с които разполагат, за да обезпечат доказателствата относно инцидента (виж. *Николай Димитров*, цитирано по-горе, § 69, и съответно, *Менсон и други*, цитирано по-горе). Изискването за навременност и разумна бързина се съдържа в този контекст. Толерантността от страна на органите към такива актове не може да не подкопае доверието на обществеността към принципа на законност и поддържане от страна на държавата на върховенството на закона (вж. например *Членове (97) на Конгрегация Глдани на Свидетелите на Йехова срещу Грузия*, № 71156 / 01, § 97, ЕСПЧ 2007 V, и *Миланович срещу Сърбия*, № 44614 / 07, § 86, 14 декември 2010 г.).

а) Прилагане на тези принципи към настоящия случай

80. Въз основа на представените медицински доказателства, които изглеждат надеждни и изчерпателни и посредством които се установява, че жалбоподателят е имал десет счупени ребра, големи синини в горната част на тялото, емфизем и пневмоторакс и е имал нужда от сериозна хирургична интервенция, Съдът счита, че лечението е било достатъчно сериозно, равностойно с лечение при малтретиране по смисъла на член 3 от Конвенцията.

81. Следователно органите са имали процесуално задължение да проведат официално разследване. Съдът отбелязва в самото начало, че органите предприемат редица мерки по разследването. Те образуват наказателно производство скоро след инцидента, разпитват редица свидетели, поръчват медицинска експертиза и извършват очна ставка. В края както на първоначалното, така и на подновеното разследване дознателят, след като преценява доказателствата, предлага на прокурора С.Ф. да бъде изправен пред съда. Всичко това показва, че в ранните етапи на разследването органите полагат разумни усилия да съберат доказателства и да установят фактите.

82. Като се има предвид това, Съдът също така отбелязва, че прокурорът решава да прекрати производството със заключението, че малтретирането не се е случило в супермаркета по две основни причини: фактът, че жалбоподателят не е поискал от полицаите да му оказат медицинска помощ и фактът, че, въпреки твърденията му, той е бил удрян в главата два пъти, свидетелите не са съобщили, че лицето е получило каквито и да било наранявания и лекарите, които са го прегледали, не са записали каквито и да било такива наранявания. Съдът отбелязва, че жалбоподателят е търсил съдебно преразглеждане на постановленията на прокурора и обжалва във всички случаи мотивите му и при разглеждането на жалбите на жалбоподателя местният съд се присъединява към неговите аргументи и отхвърля заключенията на прокурора като необосновани (виж параграфи 30 и 31 по-горе). Независимо от това, въпреки констатациите на съда, които ясно опровергават двата основни аргумента за прекратяване на

производството, прокурорът прекратява производството още три пъти със същите мотиви, като по този начин на практика прави съдебния контрол неефективен.

83. В контекста на споменатото по-горе, като се признава фактът, че прокурорът има известна свобода на преценка при оценката на доказателствата и при взимането на решение относно това дали да изправи обвиняемия пред съд, Съдът счита, че при конкретните обстоятелства в настоящия случай четирикратното прекратяване на наказателното производство с едни и същи мотиви, въпреки съдебните констатации, които опровергават позицията на прокурора и дори след като изрично се посочва, че е имало достатъчно доказателства за изправяне на обвиняемия пред съд, органите на прокуратурата не са успели да действат усърдно и неоправдано са забавили производството.

84. Освен това, след решението на районния съд от 24 ноември 2005 г., с което се дава двумесечен срок за внасяне на обвинителен акт, органите на прокуратурата е трябвало да реагират бързо. Вместо това, те не възобновяват работа по случая до 10 януари 2006 г. и единствено поръчват медицинска експертиза на 17 януари 2006 г. Докладът е представен на органите преди 2 февруари 2006 г., но въпреки констатациите си органите не реагират незабавно. Така, в резултат на отлагането на прокурора, делото е прекратено съгласно член 239а от Наказателно-процесуалния кодекс от 1974 г.

85. По отношение на процедурата съгласно член 239а, Съдът вече е отбелязал, че това е единственото средство за защита, което може да се счита за ефективно (най-малкото при някои положения) по отношение на жалби относно прекомерната продължителност на наказателното производство. Въпреки това, както е посочено от българския Конституционен съд (виж параграф 58 по-горе), това средство използва формален критерий за измерване на „разумния срок“, което в някои случаи би могло, в противоречие с обществения интерес нарушителите да бъдат изправени пред правосъдието, да има за последица неправомерното прекратяване на наказателното преследване (виж. *Димитров и Хаманов срещу България*, № 48059 /06 и 2708 /09, § 119, 10 май 2011 г.). По мнението на Съда в настоящия случай става тъкмо това. Успешното позоваване от страна на обвиняемия на средството за защита съгласно член 239а довежда до незабавното прекратяване на непълноценното разследване, белязано от упорития отказ на прокурора да отговори на съображенията, изразени нееднократно от съдилищата. Резултатът трябва да се разглежда като противоречие с изискванията на процесуалното задължение на държавата-ответник по силата на член 3 (вж. в тази връзка *Беганович*, цитирано по-горе, § § 85-87).

86. В контекста на изложеното по-горе, Съдът заключава, че в настоящия случай органите не са провели ефективно разследване на твърденията на жалбоподателя за малтретиране, което довежда до изтичането на съответния срок и невъзможността да се повдигне последващо съдебно преследване. Следователно е налице нарушение на член 3 от Конвенцията в неговата процесуална част.

II. ОСТАНАЛАТА ЧАСТ ОТ ОПЛАКВАНИЯТА НА ЖАЛБОПОДАТЕЛЯ

87. Жалбоподателят също така се оплаква, като се позовава на член 6 § 1, че бездействието на прокурора му е попречило да потърси обезщетение от нападателите.

88. Съдът разглежда това твърдение както е направено от жалбоподателя. Въпреки това, в контекста на всички материали, с която разполага, и доколкото въпросите, по които се оплаква, са в рамките на неговата компетентност, Съдът намира, че те не разкриват нарушение на правата и свободите, изложени в Конвенцията и протоколите към нея.

89. От това следва, че тази част на жалбата трябва да бъде отхвърлена като явно необоснована в съответствие с член 35 § 3, буква а) и 4 от Конвенцията.

III. ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

90. Член 41 от Конвенцията предвижда:

„Ако съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на Протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява, предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.“

A. Вреди

91. Жалбоподателят претендира 15 000 евро по отношение на неимуществени вреди.

92. Правителството оспорва това искане като необосновано и прекомерно.

93. Съдът счита, че жалбоподателят изглежда е изпитал безпокойство и неудовлетвореност в резултат на установеното нарушение. По тази причина, като решава по справедливост, му присъжда 4 000 евро.

В. Разходи и разноси

94. Жалбоподателят също така претендира 1 500 евро за разходи и разноси за правна работа, извършена от адвоката му, след подаването на настоящата молба в Съда. В подкрепа на това искане той представя договор за правно представителство, определящ въпросната сума като възнаграждение за предоставени правни услуги.

95. Правителството оспорва това искане като необосновано и прекомерно.

96. Съгласно практиката на Съда, жалбоподателят има право на възстановяване на разходите и разноските единствено доколкото е доказано, че те са необходими и действително извършени и са в разумен размер. В конкретния случай Съдът отбелязва, че точният брой на часовете извършена правна работата не е посочен и че адвокатът на жалбоподателя не го представлява в първоначалния етап на производството (вж. относно същия подход *Бъчварови срещу България*, № 24186 /04, § 40, 7 януари 2010 г.) и счита за разумно да присъди сумата от 1 000 евро за разходи и разноси по всички параметри.

С. Лихва за забава

97. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се основава на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която следва да се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ ПРИЧИНИ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Обявява* жалбата в частта, свързана с твърденията за неефективност на наказателното разследване относно малтретирането на жалбоподателя за допустима, а останалата част от жалбата за недопустима;
2. *Приема*, че е налице нарушение на член 3 от Конвенцията в неговата процесуална част;
3. *Приема*
 - а) че държавата-ответник следва да плати на Жалбоподателя, в рамките на три месеца от датата, на която решението влезе в сила в съответствие с член 44, § 2 от Конвенцията, следните суми, които да бъдат конвертирани в български лева по курса, приложим към датата на плащането им:

- (i) 4 000 евро (четири хиляди евро) плюс всички данъци, които могат да бъдат наложени по отношение на неимууществените вреди;
 - (ii) 1 000 евро (хиляда евро) плюс всички данъци, които могат да бъдат наложени по отношение на разходите и разноските;
 - б) че от датата на изтичане на гореспоменатите три месеца до изплащането се дължи проста лихва върху горепосочената сума в размер, равен на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка по време на просрочения период плюс три процентни пункта;
4. *Отхвърля* останалата част от претенцията на Жалбоподателя за справедливо обезщетение.

Изготвено на английски език и съобщено в писмена форма на 10 януари 2012 г. съгласно член 77 § 2 и § 3 от Правилника на Съда.

Фатос Арачи
Заместник-секретар

Лех Гарлички
Председател

В съответствие с член 45, § 2 от Конвенцията и Правило 74 § 2 от Правилника на Съда към настоящото решение се прилага особено мнение на съдиите Калайджиева и Де Гаетано.

LG
FA

СЪВМЕСТНО ОСОБЕНО МНЕНИЕ НА СЪДИИТЕ КАЛАЙДЖИЕВА И ДЕ ГАЕТАНО

1. Ние напълно се придържаме към извода, че българските органи не са успели да изпълнят своите задължения в рамките на процесуалната част на член 3 от Конвенцията. Въпреки това, освен съображенията, свързани със забавянето, ние сме на мнение, че делото повдига сериозни въпроси по отношение на друг аспект на позитивното задължение за провеждане на „независимо официално разследване... което може да доведе до идентифицирането на лицата, отговорни, с оглед тяхното наказване“ (§ 78), който аспект не е обсъден адекватно в настоящото решение.

2. Въпреки че сме готови да приемем, че прокурорът трябва да разполага с известна степен на преценка да реши дали фактите и доказателствата оправдават решението предполагаемият извършител на престъплението да бъде изправен пред съда, за да се търси неговото наказване, ние също така считаме, че тази власт се основава на предпоставката, че това правомощие се упражнява добросъвестно и най-общо казано, упражняването на тази свобода на преценка ще бъде съвместимо с позитивното задължение по силата на член 3 единствено ако е придружено от някаква система от подходящи проверки и преценки, които могат да предотвратят вероятни злоупотреби. Когато тази свобода на преценка може да се упражнява произволно или недобросъвестно, както сочат фактите по случая, самият обект на процедурните изисквания на член 3 се подкопава, тъй като елементът наказание никога не може да се материализира, независимо че разследването е имало възможността да идентифицира нарушителя или нарушителите.

3. Жалбоподателят обжалва последователните заповеди за прекратяване на следствените действия, които предвиждат подобни проверки на национално равнище, и в резултат, действително, четири различни независими съдии изразяват ясно своето безпокойство относно добросъвестността на органите на прокуратурата, като последните многократно установяват, че фактите и доказателствата в конкретния случай са недостатъчни за целите на обвинителния акт. Дори да приемем, че прокурорите в конкретния случай са действали с искреното убеждение, че тези факти и доказателства не са основание за вземане на решение заподозреният/ите да бъде/бъдат подведен/и под отговорност, ние не виждаме каквото и да било оправдание за липсата на по-нататъшното внимателно разглеждане по други начини, които органите на прокуратурата са считали като по-правдоподобно обяснение за произхода на сериозните наранявания на жалбоподателя.

В становището на един от съдиите в апелативното производство „заклученията на прокуратурата предполагат, че... жалбоподателят по някакъв начин се е наранил сам или е бил нападен от неизвестни лица... Като се имат предвид времето и мястото на инцидента, както са приети от прокурора, а именно, докато жалбоподателят се е прибирал у дома, то е много малко вероятно това да остане незабелязано.“

4. Съмнителната добросъвестност, с която многократно се прекратяват следствените действия, също поражда в достатъчно висока степен загриженост във връзка с висшите органи на прокуратурата, което води до разглеждането от тях на възможността за налагане на дисциплинарни мерки спрямо отговорните прокурори. Не виждаме причина да не споделяме тяхната загриженост. Въпреки това, тези съображения са били очевидно недостатъчни, за да се изправят идентифицираните заподозрени пред съда или да се предизвика допълнително разследване за установяване на други обстоятелства, или извършители.

5. В настоящия случай положението на практика създава толерантност от страна на органите към насилие, което причинява страдание извън обхвата на член 3, което не може да не подкопава общественото доверие в принципа законност и поддържане на върховенството на закона. Изразяваме съжаление, че настоящото решение не разглежда степента, в която демонстрираното произволно упражняване на преценката на прокурора допринася за неизпълнението от правителството-ответник на задълженията по силата на член 3. Безконтролната преценка обезсмисля положителното задължение за провеждане на разследване, което може да доведе до наказание, и на практика, поставя жертвата в позицията, заемана преди развитието на доктрината за положителното задължение в контекста на членове 2 и 3.